

dr hab. Piotr Seweryński  
Wydział Aktorski PWSFTviT  
im. L. Schillera w Łodzi

Łódź, dn.20.10.2015

**Recenzja dorobku artystycznego i pedagogicznego  
doktora Łukasza Gajdzisa  
w postępowaniu o uzyskanie stopnia doktora  
habilitowanego  
w dziedzinie sztuk teatralnych**

Łukasz Gajdzis ukończył PWSFTviT im. L. Schillera w Łodzi w 2006 roku. W 2007 roku zadebiutował rolą Poety w „Tymonie Ateńczyku” W. Szekspira w reżyserii Macieja Prusa w Teatrze Polskim w Bydgoszczy. Dyrektor Teatru Paweł Łysak dość szybko zauważył w młodym aktorze predyspozycje reżyserskie i powierzył mu realizację bajki „Pchła Szachrajka” Jana Brzechwy, która adresowana była do dzieci, ale wykorzystując współczesne konteksty oddziaływała również na widza dorosłego. Kontynuacją idei przedstawień dla dzieci i dorosłych był spektakl „Brzechwa 2. Szelmostwa Lisa Witalisa”. Trzeci spektakl Gajdzisa to „We are The Champions”, dotyczący problemów społeczności lokalnej oparty na autentycznych dokumentach oraz wypowiedziach mieszkańców Bydgoszczy. Następnie, wykorzystując zebrany materiał historyczny tworzy z udziałem lokalnych młodych twórców oraz mieszkańców miasta odnoszącą się do chłopskiego strajku w marcu 1981 roku instalację „Kobiety do środka”. Uczestnictwo lokalnych wspólnot w kreowaniu działań performatywnych wykorzystuje również w prezentowanym w miejskiej kamienicy spektaklu „Zagłada ludu albo wątroba” zrealizowany na podstawie sztuki „Zagłada ludu albo moja wątroba jest bez sensu” W. Schwaba. Chęć dalszego rozwoju jako artysty - reżysera skłania Łukasza Gajdzisa do podjęcia międzywydziałowych studiów z zakresu reżyserii operowej w PWST w Krakowie w współpracy z krakowską Akademią Muzyczną, podczas których rozwija swoją wiedzę teoretyczną i praktyczne umiejętności reżyserskie. W 2011 roku zostaje stażystą w Conservatoire National d'Art Dramatique w Paryżu, gdzie zbiera ważne doświadczenia

reżyserskie i pedagogiczne w pracy z francuskimi adeptami sztuki. Jego ścieżka naukowa rozwija się dość szybko. Już w 2010 roku Rada Wydziału Aktorskiego PWSFTviT im. L. Schillera w Łodzi nadaje mu stopień doktora. Po jego uzyskaniu Łukasz Gajdzis kontynuuje twórcze poszukiwania realizując w tymże 2010 roku z wykorzystaniem metody verbatim spektakl - koncert „Miasto bez Boga” o historii powstania pierwszego kościoła w Nowej Hucie z Janem Fryczem w roli głównej. W tym samym roku reżyseruje w Teatrze Polskim w Bydgoszczy komedię Michała Bałuckiego „Klub kawalerów” uwspółcześniając tę XIX - wieczną sztukę i wykorzystując humor sytuacyjny, postaci, oraz komediowy charakter scenografii, choreografii i muzyki. W 2011 roku również w Teatrze Polskim w Bydgoszczy tworzy, po raz kolejny posiłkując się relacjami świadków oraz materiałami archiwalnymi, spektakl „Sunday bloody Sunday” odnoszący się do wydarzeń t.z.w. „bydgoskiej krwawej niedzieli”, polsko - niemieckiego starcia, które miało miejsce w październiku 1939 roku. W maju 2011 roku proponuje współczesną interpretację „Wesela Figara” W.A. Mozarta. Spektakl ten otworzył Operowe Forum Młodych w Operze Novej w Bydgoszczy. W latach 2011-2013 Gajdzis pracuje jako asystent reżysera przy realizacji przedstawień operowych w Opernhaus w Zurychu („Nos” D. Szostakowicza w reż. P. Steina), Opera National w Lyonie (opery „Karzeł” Alexandra Zemlinsky'ego i „Dziecko i czary” Maurice'a Ravela w reż. G. Jarzyny), Opera National w Paryżu („Miłość do trzech pomarańczy” S. Prokofiewa, reż. G. Deflo), Grand Theatre w Genewie („Traviata” G. Verdiego, reż. B. Ravell).

Realizacje Łukasza Gajdzisa były prezentowane na licznych festiwalach, a reżyserowany przez niego „Klub Kawalerów” M. Bałuckiego zdobył w 2012 roku Grand Prix Ogólnopolskiego Festiwalu Komедii „Talia” w Tarnowie.

W 2013 roku Gajdzis otrzymuje propozycję wyreżyserowania w Teatrze im. L. Solskiego w Tarnowie osadzonej w XIX - wiecznych realiach nominowanej do nagrody Pulitzera współczesnej sztuki Sarah Ruhl „W pokoju obok”, będącej prapremierą europejską tego dramatu, która jest przedmiotem niniejszego przewodu habilitacyjnego. We wstępie pracy teoretycznej habilitant przedstawia społeczne różnice dotyczące kobiety i mężczyzny. Podkreśla znaczenie patriarchalnego systemu społecznego dawnej polski dla rozwoju stereotypowego obrazu silnego, opiekuńczego mężczyzny, arbitra i autorytetu i słabej, łagodnej, uległej i skromnej

kobiety. Taki układ rodzinny przedstawiony jest również w „W pokoju obok”, który jest przestrzenią obserwacji procesów zachodzących w uniwersalnym i powszechnym systemie relacji między kobietą i mężczyzną. Powołując się na liczne opracowania literackie oraz obserwacje współczesności zauważa zmianę ról społecznych kobiety i mężczyzny, którzy coraz częściej poszerzają spektrum swoich działań o te przynależne dotychczas płci przeciwnej. Celnie opisuje upadek tradycyjnego modelu rodziny związany ze zmianami historycznymi, gospodarczymi, społecznymi i ekonomicznymi na przestrzeni ostatnich sześćdziesięciu lat. Ciekawie pisze o problemach związanych z wychowaniem dzieci w kontekście tych zmian, które są często wykorzystywane jako temat we współczesnej dramaturgii. Analizuje historyczne konteksty oraz przyczyny powstawania hysterii, jako choroby nerwowej mającej swe źródła w komplikacjach natury seksualnej. Podkreśla istotne znaczenie procesów psychologicznych wywołujących histerię dla twórczej analizy sztuki Sarah Ruhl. Odkrywa w utworze amerykańskiej autorki skomplikowane problemy behawioralne i psychiczne: ujawnianie się ukrytej biseksualności, dehumanizacji ofiary, przyjmowania dla osiągnięcia celu masek, które potem trudno zrzucić, stres pourazowy związany z porodem, zaburzenia życia seksualnego związane z konfliktami pojawiającymi się w małżeństwie. Opisuje problem zdrady i różnych jej rodzajów w zależności od wieku partnerów, charakteru związku oraz społecznych uwarunkowań. Głęboka analiza psychologicznych uwarunkowań została wykorzystana w pracy nad przedstawieniem i daje obraz precyzyjnego przygotowania reżysera do podjęcia zawartego w „W pokoju obok” tematu. Stanowi jednocześnie znakomity fundament do budowania wielowymiarowych ról i konstruowania dramaturgii przedstawienia w oparciu o psychologiczne motywacje postaci. Habilitant interesująco pisze o reżyserskich i aktorskich inspiracjach wykorzystujących odkrywane w życiu codziennym i popkulturze archetypy postaw i charakterów, szczegółowo opisuje rozwiązania scenograficzne tarnowskiej realizacji, w której przestrzeń podzielona była na cztery części, mikrofon pełni metaforyczną funkcję odnoszącą się do orgazmu i potęgującą emocje postaci dramatu, a styl i charakter poszczególnych elementów scenografii i kostiumów inspirowany był filmami Kubricka, Jodorovskiego i estetyką BDSM. Kostiumy wzbogacone były też elementami sygnalizującymi charakter i status postaci z uwzględnieniem nie tylko elementów współczesnych, ale i inspirowanych

XIX - wiecznym ubiorem. Muzyka w spektaklu była nie tylko ilustracją orgazmu, ale pozwalała uzyskać nowe konteksty dla znanych utworów, które poza teatrem miały zupełnie inne znaczenie. Gajdzis podkreśla tragikomiczny charakter tekstu. Trudne, istotne dla psychiki człowieka problemy osadzone są w okolicznościach i sytuacjach komediowych, wykorzystujących humor sytuacyjny i słowny. Autor słusznie podkreśla znaczenie uzyskania równowagi między powagą podejmowanego problemu, a jego komediową formą. Ciekawie pisze o procesie powstawania spektaklu, w którym relacje między Catherine i doktorem Givings'em stały się najważniejszą linią poszukiwań. Inspirujące okazało się odrealnienie dramatu poprzez zastosowanie znaku teatralnego, a budowane postaci były przerysowane. Gajdzis opisuje odrzucenie przez dyrekcję teatru pierwszej wersji przedstawienia, która okazała się zbyt dramatyczna. Powrót do komediowych założeń uruchomił ciekawą ideę dwukrotnego powtórzenia skróconej wersji przedstawienia, ale w odmiennych wersjach: komediowej i tragicznej. Dzięki temu zabiegowi widz zyskuje możliwość innego spojrzenia na relacje między postaciami. W podsumowaniu habilitant podkreśla znaczenie „W pokoju obok” dla rozwoju własnej świadomości reżyserskiej i umiejętności budowania trudnych ze względu na formę, wymagających szerokiej wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz praw rządzących tym gatunkiem teatralnym spektakli komediowych.

Łukasz Gajdzis dobrze poradził sobie z realizacją tarnowskiego przedstawienia. Precyzyjnie konstruuje dramaturgię spektaklu. W komediowej formie odkrywa dramatyczne akcenty oparte na uniwersalnych problemach ludzkiej egzystencji, zachowując właściwą równowagę między komedią a dramatem. Dobrze wykorzystuje możliwości, jakie niesie zderzenie czasu, w którym rozrywa się akcja sztuki ze współczesnością.

Autor znalazł bardzo interesujący sposób na odejście od amerykańskiej dosłowności i realizmu w pokazywaniu seksu na scenie. Wykorzystując rozwiązania scenograficzne, muzykę oraz umowny rodzaj działania scenicznego (taniec oraz scenę malowania Elizabeth przez Leo) jako znak komediowy i symboliczny osiąga pożądany efekt zachowując dobry smak, unikając obsceniczności, a jednocześnie przekazując widzowi konieczne informacje. Struktura spektaklu jest klarowna i komunikatywna, a relacje między postaciami zbudowane właściwie i czytelnie.

Łukasz Gajdzis twórczo przetwarza tekst sztuki, nadając mu własny, wyrazisty reżyserski wyraz i znaczenie.

Habilitant nie ogranicza swojej aktywności zawodowej jedynie do działań artystycznych. Od 2008 do 2011 roku prowadzi na Wydziale Wokalno - Aktorskim Akademii Muzycznej w Bydgoszczy zajęcia ze studentami oparte na własnym programie, w którym wykorzystuje krajowe i międzynarodowe doświadczenie zdobyte w PWST w Krakowie, Hochschule der Kunste Bern, Atelier Lyrique w Paryżu i Opera Studio w Lyonie. Jego program zakładający intensywny rozwój aktorski przyszłych śpiewaków obejmował trzy elementy: praktyczne próby tworzenia postaci na podstawie etud aktorskich, a także różnorodnych stylistycznie i konstrukcyjnie dramatów klasycznych i współczesnych ( Aleksander Fredro, Antoni Czechow, Sarah Kane) pozwalające młodym adeptom sztuki śpiewaczej na pełniejszy rozwój świadomości twórczej, umożliwiającej tworzenie wiarygodnych postaci zarówno w klasycznych jak i awangardowych realizacjach dzieł muzycznych, poszerzenie wiedzy teoretycznej, poprzez gromadzenie wiadomości na temat postaci i dzieła operowego oraz analiza wybitnych realizacji operowych. To bardzo cenna inicjatywa pedagogiczna, pozwalająca przyszłym artystom teatru operowego skutecznie konkurować na współczesnej scenie łącząc umiejętności wokalne i aktorskie. Inspiracji do dalszego rozwoju dydaktycznego habilitant poszukiwał również w pracy ze studentami w czasie stażu w Conservatoire National Supérieur d'Art Dramatique w Paryżu, gdzie przygotowywał ze studentami aktorstwa etudy inspirowane literaturą francuską. Treść jego poszukiwań i działań dydaktycznych wskazuje na dobre rozpoznanie potrzeb aktora scen muzycznych i wymagań współczesnego teatru operowego oraz świadomość kierunków jego rozwoju. Od 2012 roku Łukasz Gajdzis kontynuuje swoją działalność pedagogiczną na Wydziale Aktorskim Wyższej Szkoły Komunikowania i Mediów Społecznych im. J. Giedrojcia w Warszawie. Łukasz Gajdzis działał również jako menedżer kultury. Doświadczenie zdobyte w czasie tworzenia teatru społecznego, z udziałem lokalnych społeczności, w przestrzeni miejskiej okazało się bardzo cenne przy konstruowaniu programu inicjatyw artystycznych proponowanych przez grupę inicjatywną tworzącą program Bydgoszcz Europejską Stolicą Kultury.

Biorąc pod uwagę dorobek artystyczny, pedagogiczny, pracę habilitacyjną oraz reżyserię spektaklu „ W pokoju obok” Sary Ruhl popieram wniosek Rady Wydziału Aktorskiego PWSFTviT im. L. Schillera w Łodzi o nadanie dr Łukaszowi Gajdzisowi (kw. I- go stopnia) stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk teatralnych.

*Rbkr Severynska*